

ר"י ג'לבי – חלפן יהודי נוסף במצרים במאה הי"ז

אבקש להעיר הערה קצרה למאמרו המעניין של ד"ר מיכאל וינטר, 'יהודי מצרים בתקופה העות'מאנית לפי מקורות תורכיים וערכיים' (פעמים, 16, עמ' 5-21). בעמ' 9 מביא וינטר רשימה של חלפנים יהודים מן המאה ה-17, שהוצאו להורג או הודחו מכהונתם. החלפנים, הנזכרים על-פי המקורות המוסלמיים, הם מן השנים 1633, 1673 ו-1695 (התאריך האחרון אינו נזכר במאמר זה, אך הוא מצוין במאמרו של ג' בר, 'שירה אנטי יהודית במצרים העות'מאנית', פעמים, 16, עמ' 24).

מעניין הדבר שמן הכרוניקות המוסלמיות נפקד שמו של רפאל יוסף ג'לבי, חלפן מפורסם נוסף, שהיה צראף באשי, ואף הוא הוצא להורג בשנת 1669. על-פי המקורות היהודיים, המרכים לדון בו, הוא התאסלם בעקבות המשבר השבתאי ושלח ידו ביהודי מתחרה, ואחרי-כך הוצא להורג. רפאל יוסף היה אחת הדמויות המפורסמות ביהדות מצרים במאה ה-17, תומך נלהב בתנועה השבתאית ומקורב לאישיה המרכזיים.

אביא כאן מראי-מקום לכמה מקורות ומחקרים מרכזיים העוסקים בו:

- (1) ספר דברי יוסף, לר' יוסף סמברי, מהדורת ש' שטובר, ירושלים תשמ"א, מבוא, עמ' ז; ובצילום כתב-היד, עמ' 94, א-ב.
- (2) ספר ציצת נובל צבי, לר' יעקב ששפורטש, מהדורת ישעיה תשכי, ירושלים תשי"ד, ראה על-פי האינדקס.
- (3) גרשום שלום, שכתבי צבי והתנועה השבתאית בימיו, תל-אביב תשי"ז, ראה על-פי האינדקס.

(4) מאיר בניהו, ר' חיים יוסף דוד אזולאי, ירושלים תשי"ט, עמ' רצה-רצח.

בכבוד רב

יעקב ברנאי